

ИНСТИТУТ ПО СОЦИАЛНИ
ДЕЙНОСТИ И ПРАКТИКИ

Бдителни онлайн

ИЛИ КАК ДА ПРОТИВОДЕЙСТВАМЕ НА ОНЛАЙН СЪБЛАЗНЯВАНЕТО НА ДЕЦА

Адресати: занятията са ориентирани към родителите на ученици от основните и средните общообразователни училища. Те могат да бъдат реализирани напр. по време на родителски срещи.

Цел на занятията: да се насочи вниманието на родителите към проблема със съблазняването на деца в Интернет. Да се представи спецификата на явлениято и да се изтъкне пред родителите тяхната роля в опазването на децата от онлайн съблазняване.

Продължителност: занятията са предвидени за мин. 30 минути.

Провеждане на занятията: занятията са подготвени с оглед нуждите на учителите, педагозите и обучаващите, които ще провеждат срещи с родителите на ученици от основните и среднообразователните училища.

Необходими познания: ръководителят на занятието следва да притежава основни познания за работа с Интернет, със социалните портали/мрежи и програмите за комуникация – с помощта както на мобилни телефони, така и на компютри. При подготовката на занятията ще бъде от помощ запознаването с брошурата „Бдителни родители“, достъпна на страница www.sapibg.org.

Оборудване и материали, необходими за провеждането на занятията: помощен материал към сценария е представянето на „Бдителни родители“ заедно с филма (може да се изтегли от страница www.sapibg.org). Следователно за провеждането на занятията се изисква компютър, свързан към високоговорители и проектор или монитор.

Заявление за реализиране на занятията: след провеждането на всички планирани занятия в дадено училище или друга институция, молим лицата, отговорни за тяхното реализиране, да попълнят обратна връзка.

© Fundacja Dajemy Dzieciom Się 2017

Текст публикации jest dostępny na licencji Creative Commons: Uznanie autorstwa – użycie niekomercyjne – bez utworów zależnych 3.0 Polska. Tekst licencji dostępny jest na stronie <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>. Pewne prawa zastrzeżone na rzecz Fundacji Dajemy Dzieciom Się.

ИНСТИТУТ ПО СОЦИАЛНИ
ДЕЙНОСТИ И ПРАКТИКИ

www.sapibg.org

OAK
FOUNDATION

Къде да търсим помощ?

124 123 е телефон за информация за рисковете при подрастващи, свързани с използването на интернет и възможностите за справянето с тях.

116 111 е денонощен телефон за безплатна анонимна телефонна помощ за деца и младежи, техните родители, близки, както и към граждани.

I. Приветствие към участниците

Обучаващият зарежда **слайд 1** от презентацията „Бдителни родители“.

Обучаващият приветства родителите и ги информира за темата на срещата. Отбелязва, че децата започват да сърфират в Интернет от най-ранна възраст и с това са свързани много ползи (достъп до знание, информация, развлечения, възможност за осъществяване на социални контакти, комуникация и т. п.). При все това използването на мрежата извън контрола на родителите и без съответните познания може да бъде опасно. Акцентира, че предвид всеобщата достъпност до Интернет обучението в областта на онлайн сигурността на децата и контролът върху тяхната безопасност в Интернет са задача на родителите.

II. Съблазняването в мрежата – стар проблем, но все по-актуален

Слайд 2

Обучаващият казва, че в България проблемът със съблазняването в мрежата е актуален вече близо 10 години и му се дава широка гласност. Припомня на участниците посланието на кампанията „Никога не знаеш кой е от другата страна“. Подчертава, че предвид все по-широката достъпност на Интернет (в т. ч. и посредством смартфоните) и все по-големите възможности, които дават новите технологии (заснемането и изпращането на снимки и филми, програмите за комуникация, социалните мрежи), децата все по-често стават обект на манипулации в мрежата с цел сексуална експлоатация.

Обучаващият обяснява, че онлайн съблазняването е процес, в който възрастно лице посредством Интернет или телефон създава отношения с дете със сексуална цел, в т. ч. сдобиване с материали със сексуален характер или осъществяване на сексуален контакт по време на среща в реалния свят.

III. Презентация на филм и дискусия

Слайд 3

Обучаващият обявява прожекция на филма от кампанията „Бдителни родители“ на Сдружение ИСДП. Моли родителите да изгледат внимателно филма.

След презентацията приканва участниците към дискусия. Задава въпроси:

- *Какво привлече вниманието Ви във филма?*
- *Защо момичето се поддаде на съблазняването?*
- *В какво се изразяваше манипулацията от страна на извършителя?*
- *Как се чувстваше момичето по време на отношенията си с извършителя?*
- *Как се държаха родителите на детето?*
- *Какво можеха да направят родителите, за да избегнат създалата се ситуация?*

В зависимост от активността на групата обучаващият изслушва и коментира мненията на участниците (най-важните изказвания записва на флипчарта) или сам обобщава филма. Важно е в обобщението да намерят място следните аспекти:

- **момичето се е чувствало самотно, оставено само с проблемите си**

Претрупани от всекидневни задачи и задължения понякога е лесно да пропуснеш сигналите, показващи, че в живота на детето ти се случва нещо обезпокоително или тежко, или че то се чувства самотно. Случва се възрастните да пренебрегват проблемите на детето, докато то в същото време дълбоко ги преживява. Във филма родителите изглеждат ангажирани – возят децата на училище, обядват заедно, ходят на разходки. И въпреки това не забелязват, че момичето има проблеми с връстниците си и колебания относно външния си вид и не му оказват подкрепа.

■ в процеса на манипулацията извършителят се е възползвал от потребностите на детето

Извършителят се е запознал с потребностите на детето (по време на създаването на отношения или може би в това число преглеждайки достъпните в мрежата информации за детето) и ги е използвал при манипулацията, приемайки ролята на приятел, лице, което разбира проблемите на детето, намира време за разговор с него и му предлага подкрепа.

■ момичето се е доверило на извършителя

Типично начало на манипулацията с детето в мрежата е спечелването на доверието му, а впоследствие изолирането му от най-близкото обкръжение (родителите, приятелите). Доверието спрямо извършителя, както и нуждата от контакт с него спомагат момичето да се реши да му изпрати свои интимни снимки – това е поредната типична фаза на съблазняването.

■ момичето е изпитвало страх и не е знаело как да реагира на шантажа

Често пъти, след като извършителят се сдобие с еротични материали от детето, той иска нови или очаква среща със сексуална цел. Това предизвиква страх у децата и чувството, че се намират в безизходица. Много от тях не съумяват да реагират адекватно и, завладени от чувство за срам и опасявайки се от последиците, се боят да уведомят родителите си.

В заключение на дискусиата обучаващият обръща внимание, че този филм представя най-типичния, но не и единствения възможен сценарий на съблазняване. Подчертава, че съблазняването често пъти бива съпроводено от лъжи от страна на извършителя, касаещи възрастта и намеренията му, от привидна съпричастност към потребностите и проблемите на детето, от позоваване на подобни преживявания, разговори за секса, очакване отношенията да бъдат запазени в тайна, от показване на еротични материали, измолване на снимки или шантаж и заплахи с цел по-нататъшно сдобиване със снимки или среща.

IV. Какво означава бдителен родител?

В контекста на филма и разговора с родителите обучаващият обръща внимание, че силната връзка с родителите е важен възпиращ фактор младежите да не бъдат въввлечени в рискови ситуации. Пита родителите какво според тях представлява бдителното родителство. Отговорите може да записва на флипчарта. Важно е сред предложенията да се споменава за:

- изграждане на взаимоотношения с детето;
- разговори с детето, изслушване на детето;
- проява на интерес към детето (към неговите чувства, мечти, идеи и т. н.);
- наблюдение на детето, стремеж да се вникне в поведението му;
- реагиране по отношение потребностите на детето;
- реагиране в рискови ситуации.

Слайд 4

В обобщението си обучаващият приканва родителите да посетят страницата www.sapibg.org и да разширят познанията и опита си в сферата на бдителното родителство.

V. Разговор с детето за безопасността

Слайд 5

В контекста на последната дискусия обучаващият обръща внимание на родителите, че разговорите и добрите взаимоотношения с детето са ключът към опазването му от редица опасности. Подчертава, че разговорите на т. нар. трудни теми следва да бъдат естествен, адекватен спрямо възрастта на детето елемент на всекидневието, а не еднократно събитие. От съществено значение също така е те да имат формата на диалог, а не на лекция. Отбелязва, че ако в качеството си на родител се чувстваме несигурни и не знаем по какъв начин нито по какви теми да разговаряме с нашето дете, е препоръчително да потърсим решение в книгите или при училищния педагогически съветник, учител.

Обучаващият обявява, че в тази част на срещата ще обсъди въпроса за разговора и принципите, определяни съвместно от родителите и децата в областта на онлайн сигурността и риска от рискови/опасни контакти в мрежата.

Обучаващият изтъква, че основният принцип е да разговаряме с детето за принципа за ограничено доверие спрямо онлайн запознанствата, да му обясним защо не можем да сме сигурни кое е лицето от другата страна, както и колко лесно е в Интернет да се представяш за някой друг. Детето следва да знае, че истинското приятелство изисква време, проверка в различни ситуации и постепенно изграждане на взаимно доверие.

Слайд 6

Тийнейджърът следва да знае какво е насилието и прекрочването на границите в отношенията и как те могат да се проявяват. В контекста на онлайн отношенията възможните предупредителни сигнали са:

- бързият стремеж към установяване на близки взаимоотношения;
- стремежът за изолиране от семейството и приятелите;
- контролът върху всекидневието;
- непрекъснатият контакт и очакването на постоянна достъпност;
- емоционалният шантаж и вменяването на чувство за вина;
- гневът и агресията, в случай на неизпълнение или недостатъчно ентузиазизирано изпълнение на очакванията на извършителя
- увещаването за прикриване на взаимоотношенията и това, което се случва, както и за запазване на общата тайна;
- молбите, склоняването или изнудването с цел изпращане на интимни снимки и филми;
- очакването на различни доказателства за любов и ангажираност във взаимоотношенията.

Обучаващият информира родителите, че следва да се погрижат по-малките деца да нямат контакти с непознати в мрежата, но с порастването на детето това става все по-трудно и по-малко обосновано. Ето защо е важно да се формира у детето рефлекс спрямо начините за удостоверяване самоличността на лицето, с което се е запознало онлайн, напр. да проверява информации като:

Слайд 7

- неговото училище и онлайн приятели, както и групите, в които членува;
- честотата и историята на онлайн публикациите;
- общуването с други познати;
- възможността да бъде видяно „на живо“ посредством мрежова камера, апликация, позволяваща видеовръзка и т. н.

В случай че родителите допускат възможността тяхното дете да се среща с познати от мрежата, от изключителна важност е да определят принципите за безопасност при такива срещи:

Слайд 8

- родителите винаги трябва да знаят за такава среща и да дадат съгласието си за нея;
- детето следва да бъде придружавано от доверено възрастно лице или (в случая с младежите) по-голям брат или сестра или доверени връстници;
- срещите следва да се състоят през деня, на публично място, където пребивават много хора;
- след срещата е препоръчително да поговорим с детето, за да се уверим дали срещата е отговорила на очакванията му и дали не се е случило нещо обезпокоително.

Слайд 9

В контекста на рисковите контакти е препоръчително родителите да обсъждат с детето си и въпроси, свързани с опазването на личните данни в Интернет, да заострят вниманието му върху факта, че информацията за себе си (в т. ч. лични данни, снимки, филми) и начинът, по който ги публикува в мрежата, може да окажат влияние върху неговата сигурност. Важно е децата да не пристъпват към общуване в социалните мрежи, преди да са навършили 13 години. Когато вече са създали свой профил в такива мрежи, те следва да го конфигурират по съответния начин, преди всичко като редактират настройките от публични (даващи достъп на всеки до информацията) на ограничени, т. е. такива, в които публикуваните материали са видими само за близките. Необходимо е също така да научим детето си да не приема в своя кръг случайни познати, лица, които не познава отблизо.

VI. Законодателство

Слайд 10

Обучаващият информира участниците в срещата, че съблазняването на деца в Интернет е престъпление.

Според Конвенцията на Съвета на Европа за закрила на децата срещу сексуална експлоатация и сексуално насилие, член 23 от Конвенцията касае съблазняването на дете със сексуална цел чрез информационни и комуникационни технологии или т.нар. груминг. Член 155а от Наказателния кодекс на Р България транспонира Член 23 от Конвенцията от Ланзароте. Според него дори когато възрастен комуникира само онлайн с дете на сексуални теми без намерение да осъществи реална среща и сексуална злоупотреба с него, това нанася сериозна вреда на детето. Поради това той препоръчва на страните по Конвенцията и техните правоприлагащи институции да вземат предвид, че в процеса на тази комуникация се нарушават и редица други членове на Конвенцията като достъп, придобиване и разпространяване на детска порнография, показване на порнографски материал на дете, склоняване на дете към участие или наблюдаване на порнографско представление.

VII. Как да познаем дали детето е съблазнявано в мрежата

Слайд 11

Обучаващият подчертава, че като родители ние най-добре познаваме децата си, ето защо е от особено значение да следим за промените в тяхното настроение. Родителите следва да обръщат специално внимание на:

- емоционално потискане/затварянето в себе си, тъгата, пониженото настроение;
- амплитуди в настроението;
- агресивно поведение;
- прекомерна прикритост, касаеща особено действията му в мрежата (закриване на екрана на телефона/таблета, излизане от стаята при получаване на съобщение и т. н.);
- срещи или желание за срещи с непознати лица, като в същото време проявява нежелание да разговаря на тази тема;
- неразделяне с телефона/таблета, стреса и прекомерните емоционални реакции в ситуации, когато липсва достъп до Интернет;
- автоагресивно поведение, суицидните мисли.

При тийнейджърите част от описаните поведенчески прояви може да бъде свързана с процеса на съзряване. При все това те следва да бъдат наблюдавани в контекста на последиците от рискови/опасни отношения при децата, особено ако се проявяват неочаквано и са интензивни.

VIII. Интервенция

Слайд 12

Обучаващият информира, че когато знаем или подозираме, че нашето дете е обект на съблазняване в мрежата, следва да се обърнем към полицията или прокуратурата, като внесем заявление, в което да изложим подозренията си за извършвано престъпление. Заявлението следва да съдържа възможно най-подробна информация за ситуацията, в която е попаднало детето ни. Към заявлението следва да приложим всички налични улики за съблазняването – копие на разговорите (екранни снимки/скрийншотове), снимки или препратки (линкове) към страниците, които детето е разглеждало.

Обучаващият информира родителите за телефон 124 123 (14/15 ст., независимо от продължителността на разговора) е телефон за информация за рисковете при подрастващи, свързани с използването на интернет и възможностите за справянето с тях. Консултантите предоставят обща информация и оказват подкрепа в ситуации на риск при подрастващи в Интернет. Консултациите са подходящи за деца, млади хора и възрастни, полагащи грижи за деца (родители, учители и други професионалисти). По всяко време можете да се свържете с консултант чрез имейл: Helpline@online.bg.

Както и на денонощен телефон 116 111 за безплатна анонимна телефонна помощ за деца и младежи, техните родители, близки, както и към граждани. Той е на разположение на деца, нуждаещи се от подкрепа, грижа и закрила. Осигурява на обаждащите се възможност за разговор на важни за тях теми и за контакт в трудни ситуации.